

Vedlegg 6: Blakkåga kraftverk

Bakgrunn

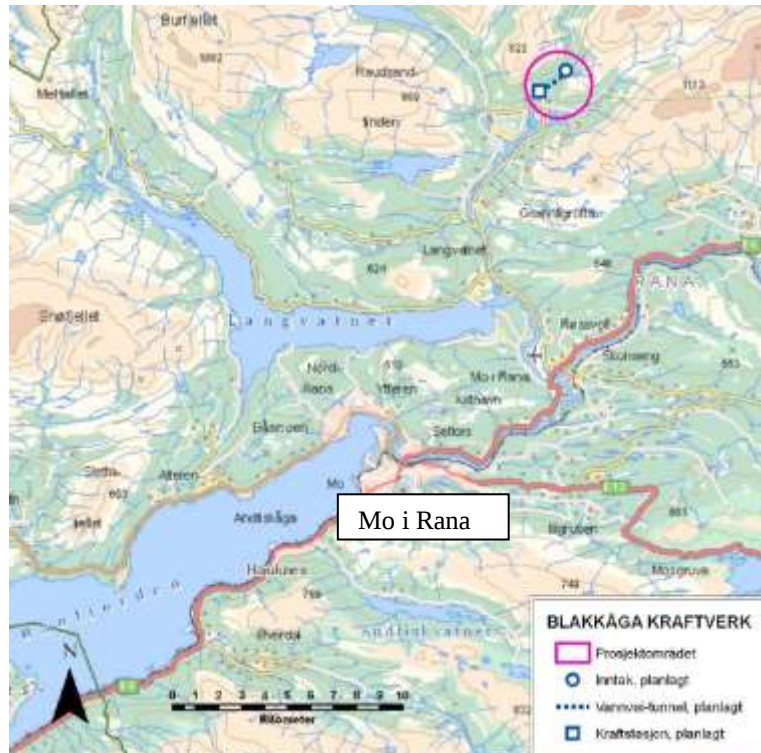
HelgelandsKraft AS søker om konsesjon for bygging av Blakkåga kraftverk ca. 24 km nord for Mo i Rana kommune, jf. figur 1.

Deler av nedbørsfeltet ligger innenfor Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, jf. figur 3.

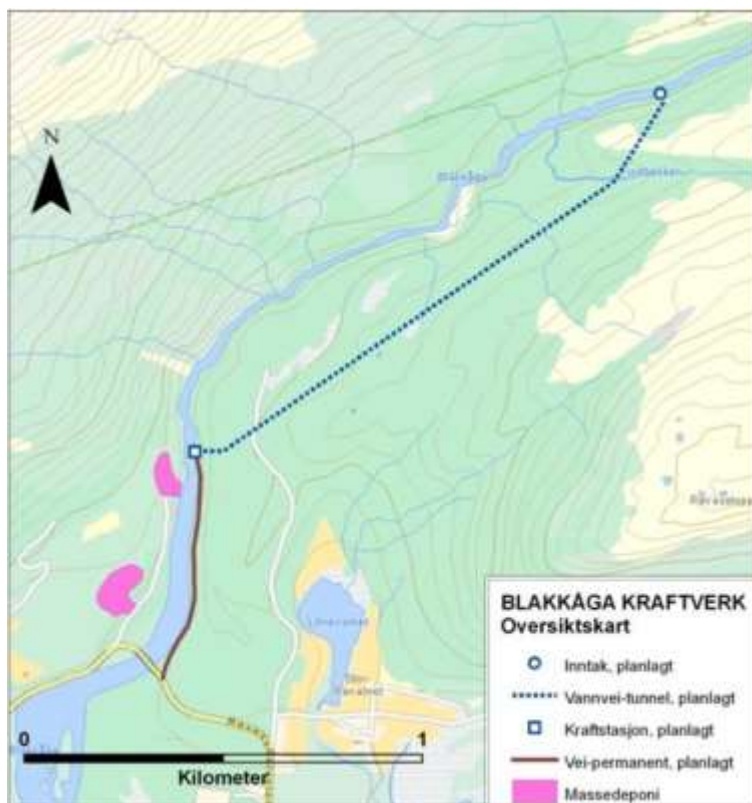
I nærheten av Blakkåga kraftverk ligger tre eksisterende kraftverk, Storrøvatnet (0,65 MW), Reingårdåga (1,6 MW) og Ravnåga (1,2). I tilsvarende område er det også søkt om utbygging av kraftverk i Røvassåga med en produksjon på 14 GWh årlig. Blakkåga og Røvassåga har samtløp 2 km nedstrøms planlagt kraftstasjon.

Det aktuelle området for lokalisering av kraftverk og rørledninger er i kommuneplanens arealdel for Rana kommune vist med arealbruksformålet Landbruk, Natur og Friluftsliv (LNF) hvor det ikke er tillatt med tiltak som ikke er tilknyttet stedbunden næring. For tiltak som kommuneplanen ikke åpner for, vil det derfor være behov for å utarbeide reguleringsplan. Imidlertid er anlegg for produksjon og overføring av energi unntatt fra plan- og bygningsloven da behandling etter vassdragslovgivningen anses som tilstrekkelig. Dette gir begrensninger i kommunens rolle som arealplanmyndighet.

Blakkåga renner ut i Langvatnet. Med bakgrunn i krav fra Rana kommune vedtok NVE i 2013 at det skal gjennomføres en revisjon av konsesjonsvilkårene for reguleringen av Langvatnet.

Figur 1 Lokalisering av tiltaket (fra konsesjonssøknad)

Figur 2 Oversiktskart over planlagt kraftverk (fra konsesjonssøknad)

Figur 3 Tiltaksområde med nedbørsfelt (fra konsesjonssøknad)

Figur 4 Oversikt over sannsynlig trase for planlagt overføring av produsert kraft (fra konsesjonssøknad)

Tabell 1 Hoveddata for Blakkåga kraftverk (fra konsesjonssøknad).

Produksjon:		
Installert effekt	(MW)	9,9
Årlig produksjon	(GWh)	28,0
Vinterproduksjon	(GWh)	4,4
Sommerproduksjon	(GWh)	23,7
Økonomi:		
Kostnad	(MNOK)	134,2
Utbyggingspris	(Kr/kWh)	4,8
Vanndata:		
Middelvannføring	(l/s)	13400
Alminnelig lavvannføring	(l/s)	200
5-persentil sommer	(l/s)	3100
5-persentil vinter	(l/s)	200
Planlagt minstevannføring – sommer	(l/s)	3100
Planlagt minstevannføring – vinter	(l/s)	200
Kraftverk:		
Inntak	(moh.)	95
Avløp	(moh.)	51
Berørt elvestrekning	(m)	1,6
Inntaksdam høyde	(m)	7
Inntaksdam lengde	(m)	30
Vannvei (nedgravde rør)	(m)	50
Vannvei (tunnel)	(m)	1500
Massedeponi	(daa)	13,3
Ny vei + midlertidig vei	(m)	Ikke oppgitt
Kraftstasjon	(m ²)	250
Nettilknytning (jordkabel)	(m)	600
Arealbruk		
Samlet midlertidig arealbruk	(daa)	Ikke oppgitt
Samlet permanent arealbruk	(daa)	21,5

Alternative utbyggingsløsninger

Det presenteres ikke alternative utbyggingsløsninger utover det beskrevne alternativet for utbygging.

Problemstillinger knyttet til bygging av Blakkåga kraftverk

Virkninger for miljø og samfunn

Tekst er hentet fra søknad og fra søknadens konsekvensutredning.

Positive samfunnsvirkninger av tiltaket

Blakkåga kraftverk vil bidra med en gjennomsnittlig årsproduksjon av fornybar energi på 28 GWh. I tillegg til bidrag til nasjonal kraftoppdekning vil kraftverket gi inntekter til grunneierne, utbygger, til kommunen og til staten. Kraftverket vil bidra til opprettholdelse av lokal bosetting.

Verdi: Ikke vurdert Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert

Verneområder

Blakkådalen med Blakkåga strekker seg inn mellom to større områder i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, men planområdet for Blakkåga kraftverk berører ikke arealene i nasjonalparken. Nord for inntaket til Blakkåga kraftverk ligger Blakkådalen naturreservat.

Verdi: Ikke vurdert Tiltakets konsekvens: Ikke vurdert

Rødlistede arter

Under befaring ble det funnet en rik forekomst av skjeggglaven gubbeskjegg (Alectoria sarmentosa) på grantrær langs elva nord for området der kraftstasjonen er planlagt. Gubbeskjegg har truetstatuskategori "nær truet" (NT) i den siste rødlista. Det anses imidlertid å være et potensial for funn av flere rødlistete moser og lav i bekkekløfta som ligger ca. 400-500 m nedstrøms planlagt inntak. Det finnes ikke registreringer av rovfugl i området, men det anses som sannsynlig at rovfuglarter som for eksempel hønehaug (rødlistet i kategori "sårbar" – VU) har tilhold i dalen. Andre rovfuglarter benytter antagelig området til næringssøk (eks fjellvåk og kongeørn, begge NT). Området inngår sannsynligvis også som en del av leveområdet for jerv (rødlistet i kategori "sterkt truet" – EN), gaupe(VU) og oter (VU).

Verdi: Middels Tiltakets konsekvens: Liten til middels negativ

Naturtyper

Det er et velutviklet samfunn av moser på berget ved elvekanten langs mye av elva. Innenfor planområdet til Blakkåga kraftverk ligger det en markert bekkekløft med bratte dalsider, stedvis med barskog og stedvis med sva. Dette, sammen med de godt utviklede bergveggene, gjør at bekkekløfta vurderes å være regionalt viktig (DN, 2007), noe som gir middels verdi for terrestrisk miljø. Deltaområdet sør for prosjektområdet er et viktig vinterbeiteområde for elg (Naturbase). Rundt Blakkågas samløp med Røvassåga og lenger ned Svartisaåga er det et svært viktig deltaområde. Området er spesielt verdifullt for fugl, og utgjør raste-, yngle- og beiteområder for andefugl og trekkog hekkelokaliteter for annen våtmarksfugl (Naturbase).

Verdi: Middels Tiltakets konsekvens: Liten til middels

Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)

Området langs Blakkåga er ikke regnet som inngrepsfritt etter Direktoratet for naturforvaltning sin definisjon av begrepet fordi Blakkåga allerede er regulert med overføringen til Storglomvatnet. En utbygging av Blakkåga kraftverk fører ikke til reduksjon i inngrepsfrie områder.

Verdi: Middels Tiltakets konsekvens: Liten negativ

Vannmiljø

I perioder med stor vannføring vil utspylingen være stor. Disse faktorene er med på å gjøre elva dårlig egnet som levested for ferskvannsinvertebrater (virvelløse dyr) og fisk. De samme vurderingene gjelder for planter som lever under vann. I Naturbase er det i beskrivelsen av deltaområdet i samløpene mellom Blakkåga, Rørvassåga og Svartisåga nevnt at det er ørret og røye i vassdraget. Det er antagelig også ørret og røye på prosjektstrekningen, men elvas utforming gjør at bestandene sannsynligvis er små. Det er ikke anadrom fisk i Blakkåga.

Verdi: Liten Tiltakets konsekvens: Liten til ubetydelig

Reindrift

Prosjektområdet ligger sørvest i Saltfjellet reinbeitedistrikt. Reintallet har økt gradvis og i løpet av de siste 10 årene er antallet dyr doblet. I følge reindrifftsforvaltningens reindriftskart, benyttes prosjektområdet og dets nærområder til vårbeite, sommerbeite, høst vinterbeite og vinterbeite. I følge kartet går det ikke trekk- eller drivingsleier i området. Lokalt reinbeitedistrikt ved Per Thomas Kuhmunen er kontaktet og informert om planene. Han kunne informere at nærområdene til det planlagte kraftverket blir brukt til alle årstider, alt etter hvordan beite er til en hver tid.

Verdi: Middels Tiltakets konsekvens: Liten til ubetydelig

Kulturminner og kulturmiljø

Ett kulturmiljø (Blakkåheia – Tjønna – Røvatn) ligger i nærheten av det planlagte kraftverket. Området omfatter gårdsmiljøene og kulturlandskapet i området. Her er det gjort i alt fem SEFRAX-registreringer. Kulturmiljøet ligger i et område med en rekke nyere bygninger og landskapsendringer og oppleves ikke lenger i sin opprinnelige kontekst. Bygningsmiljøet er vanlig forekommende og er av begrenset kulturhistorisk betydning. Det er få registreringer av samiske kulturminner i tilknytning til Blakkåga (Bjørn Berg, personlig meddelelse). På grunn av relativt stor avstand til det planlagte tiltaket er det ikke gjort noen verdi-, eller konsekvensutredning for disse lokalitetene. Det er ikke funnet automatisk fredete kulturminner i undersøkelsesområdet. En kan imidlertid ikke utelukke at systematiske faglige undersøkelser kan avdekke ikke-kjente automatisk fredete kulturminner. Potensialet vurderes som størst i flate områder, dvs. i området sør for utløpet av kraftstasjonen. I det bratte og lite tilgjengelige området langs Blakkåga regnes potensialet for funn som lite.

Verdi: Liten Tiltakets konsekvens: Ubetydelig negativ

Brukerinteresser

Blakkådalen er en av flere innfallsporter til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Det går en sommermerket sti mellom Blakkådalen og Beiardalen. Det er mulig å parkere ved brua over Blakkåga. Stien starter her og går langs østsiden av elva opp Blakkådalen. Ca. 12 km fra parkeringsplassen ligger Blakkådalshytta som tilhører Rana turistforening. Da avstanden mellom Blakkådalen og Beiardalen er såpass stor, er dette et viktig overnattingssted for fotturister fra inn- og utland som går denne strekningen. Grunneierne jakter selv på småvilt og elg, men det er ikke salg av jaktkort. Vinterstid går enkelte på ski langs elva.

Verdi: Middels Tiltakets konsekvens: Liten negativ

Landskap, fjordlandskap og fosser

Området oppleves som et lukket dalføre der den tette granskogen sammen med den bratte v-formen og elva i dalbunnen danner landskapets karakter. Stedvis innsyn til bakenforliggende storformede fjellmassiv bidrar til at landskapet oppleves med inntrykkstyrke over det gjennomsnittlige i regionen.

Verdi: Middels Tiltakets konsekvens: Liten negativ

Tabell 2 Oversikt over verdier i tiltaksområdet og tiltakets konsekvenser for disse

Tema	Verdi	Konsekvenser
Positive samfunnsvirkninger av tiltaket	Ikke vurdert	Ikke vurdert
Verneområder	Ikke vurdert	Ikke vurdert
Rødlistede arter	Middels	Liten til middels
Naturtyper	Middels	Liten til middels
Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)	Middels	Liten negativ
Vannmiljø	Liten	Liten til ubetydelig
Reindrift	Middels	Liten til ubetydelig
Kulturminner og kulturmiljø	Liten	Ubetydelig negativ
Brukerinteresser	Middels	Liten negativ
Landskap, fjordlandskap og fosser	Middels	Liten negativ

Tiltakshavers forslag til avbøtende tiltak

- Minstevannføring på
 - 3100 l/s på sommeren
 - 200 l/s på vinteren
- Sikring av vegetasjon i anleggsperioden ved minimering av arealbruk.
- Opprydding og revegetering etter at inngrep er gjennomført med den naturlige flora på stedet.
- Opprettholde en konstruktiv dialog med reindriftsnæringen, spesielt i driftsfasen, for å ta hensyn til reindriftas ønsker.
- Unngår å ødelegge eksisterende løype
- Landskapstilpasning av kraftstasjonen, atkomstvei og massedeponi

Andre sentrale opplysninger

Kulturminnefaglig vurdering fra Nordland fylkeskommune:

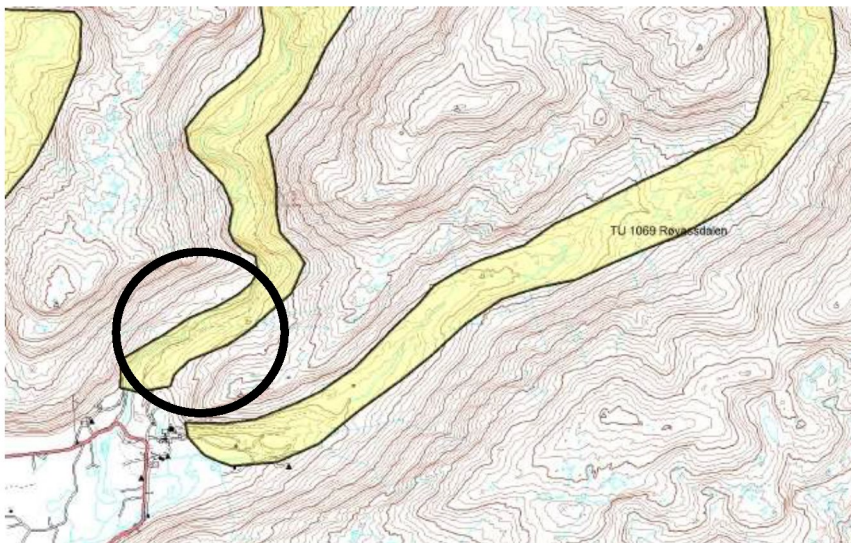
På grunnlag av konsekvensutredningen, den nasjonale kulturminnedatabasen, Askeladden, vurderinger av kart og orthofoto, vurderes ikke det planlagte tiltaket å berøre verneverdige kulturminner som fylkeskommunen er delegert forvaltningsansvar for. Potensialet for påvisning av nye, hittil ukjente kulturminner, synes å være lavt. Hvis NVE skulle gi konsesjon for utbygging, vil det påligge utbygger en aktsomhets- og meldeplikt dersom det under arbeidet i terrenget skulle oppdages fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd. Dette må fremgå av konsesjonsvilkårene.

Vannforskriften (Forskrift om rammer for vannforvaltningen)

Tiltaket ligger i et område som er omfattet av en vedtatt regional forvaltningsplan (*Forvaltningsplan for vannregion Nordland 2010-2015 (FT-sak 118/09)*) i henhold til vannforskriften. Det er dermed vedtatt miljømål for vannforekomstene som berøres av tiltakene. Fylkeskommunen ber NVE om å innhente informasjon om karakteriseringen for de aktuelle vannforekomstene. Denne informasjonen finnes på www.vann-nett.no/saksbehandler. Det er videre viktig at NVE gjør en vurdering av tiltaket mot vedtatte miljømål og § 12 i vannforskriften.

Friluftslivskartlegging i Rana

Området er i friluftslivskartleggingen for Rana kommune et register friluftsområde. Området har verdi C - lav verdi.

Figur 5 Kartutsnitt fra friluftskartleggingen i Rana kommune

Området har fått verdi C på bakgrunn fordi det er en innfallsport til nasjonalparken, og at det er godt egnet til ulike typer aktiviteter. Bruksfrekvensen er forholdsvis lav selv om området i stor grad er inngrepsfritt.

Landskapskartlegging for Nordland (2014)

I kartleggingen er det aktuelle området karakterisert som *nedskåren elvedal*. I Nordland har 80 områder denne karakteristikken. Landskapsområdet er gitt *verdi 4* i forhold til representativitet og sjeldenhet. Verdi 4 tilsvarer *stor verdi*. Området har svært få inngrep og inngrep i landskapsområdet kan resultere i at karakteristikken endres til *nedskårne daler med infrastruktur*.

Kraftstasjon og planlagt vei til denne, vil ligge i et landskapsområde karakterisert som *åpent dallandskap med infrastruktur og jordbrukspreg*. I Nordland er det 37 områder som har denne karakteristikken. Landskapsområdet gitt verdi 3 (middels) i forhold til representativitet og sjeldenhet.

Vurdering av konsesjonssøknaden

I konsesjonssøknaden manglet det informasjon om lengde på eksisterende og ny vegbygging. Saksbehandler har gjort avstandsberegninger og kommet frem til at ny veg vil bli på 600 meter. Videre mangler konsesjonssøknaden tall for midlertidig arealbruk.

Tematikkene *positive samfunnsvirkninger* og *verneområder* har ikke blitt vurdert med verken verdi eller konsekvens.

Konsesjonssøknaden beskriver ikke områdes verdi for friluftsliv gjort av Polarsirkelen friluftsråd i friluftskartleggingen fra 2010.

Andre instansers uttalelse

Fylkesmannen i Nordland

Blakkåga er ei breelv og på rolige partier av elva finnes betydelige avsetninger. Elva er ikke kjent for å være spesiell verdifull for fisk eller annen ferskvannsf fauna. Omsøkte tiltak vil innvirke på den glasifluviale prosessen i elvas nedre deler. En vil kunne forvente at dammen

ved inntaket i en viss grad vil fungere som et avsetningsbasseng. (...) Det ble registrert en ca. 120 meter lang bekkekløft ved Bjønnforsen. Om naturtypen uttaler SWECO at «Elva går i rolig stryk på strekningen, og bidrar med lite sprut og fuktighet til miljøet i kløfta». Det ble kun registrert ordinære og vidt utbredte arter fra de få tilgjengelige partiene av kløfta. Det ansees likevel å være et potensial for å finne rødlistede kryptogamer i de mer utilgjengelige delene. Sammenholdt med godt utviklede bergvegger er bekkekløfta vurdert å være av regional verdi (B- verdi). Denne naturtypeforekomsten vil bli forringet som følge av en eventuell utbygging.

Deltaområdet i møte mellom Blakkåga, Røvassåga og Svartisåga er dannet ved oppfylling av avsetninger i et basseng med materiale transportert fra tre ulike vassdrag i området, hvorav Blakkåga og Svartisåga drenerer fra breområder og er sterkt slamførende. Deltaområde vil i liten grad bli direkte påvirket av de fysiske inngrep. Utbyggingen vil imidlertid bidra til redusert transport av breslam (silt) til deltaområdet og den fluviale aktiviteten her vil bli påvirket. Selv om det er gjennomført forholdsvis store inngrep i forbindelse med jordbruksdrift og elveforbygning i deltaet, utgjør lokaliteten et lokalt viktig område med hensyn til biologisk mangfold i kommunen. Konsekvensene for elvedeltaet er ikke omtalt i søknaden eller vedlagte miljørapport. I lys av at elvedelta vurderes å være en av de mest utsatte naturtypene i Norge, finner Fylkesmannen dette som mangelfullt. Krav til kunnskap om tiltakets konsekvenser på denne naturtypen, jfr. naturmangfoldloven § 8, er ikke å anse som tilstrekkelig vurdert. Førre-var-prinsippet i lovens § 9 vil dermed komme til anvendelse. Vi stiller oss med bakgrunn i dette kritisk til omsøkte utbygging, og fraråder at konsesjon gis.

Forum for natur og friluftsliv Nordland (FNF)

FNF Nordland mener det er knyttet såpass mange naturverdier til elva at konsesjon ikke bør gis. At det ikke er gjennomført biologiske undersøkelser i den berørte strekningen med naturtypen bekkekløft og bergvegg (regional verdi), som igjen har potensial for viktige naturverdier og rødlistede lav og moser, er etter vårt skjønn en svakhet og dette må vektlegges i behandlingen av søknaden.

Sweco erkjenner at det er mangelfull kunnskap og vanskelig å forutsi påvirkningen av redusert vannføring på fuktighetskrevende vegetasjon langs vannstrengen. Kunnskapsstatusen etter nye feltundersøkelser vurderes som middels, men innenfor ferskvannsfauna, fugl, pattedyr og invertebrater er fortsatt kunnskapen mangelfull.

Funn av gubbeskjegg langs elva nord for området der kraftstasjonen er planlagt indikerer også gammel skog. Gammel skog er viktig for bevaring av både biologisk mangfold og er viktig som karbonlager. Inngrep her må derfor ikke foretas.

Ca. 800 m nord for den planlagte inntaksdammen, ligger Blakkådalen naturreservat på 3200 daa. Formålet med vernet er å bevare et svært verneverdig og spesielt barskogområde med delvis ekte urskog. Naturreservatet har spesiell vitenskapelig interesse. (Forsterker vel vårt syn og indikerer kanskje en større utbredelse av gammel granskog).

FNF Nordland er videre kritisk til inngrep som kan redusere forekomster av viktige naturverdier og øke belastningen på vassdragsnaturen i en kommune som er så preget av kraftutbygginger fra før.

Vurderinger

Tabell 3 Fylkesrådets vurdering av Blakkåga kraftverks konsekvenser

Vurdering av konsekvenser for miljø og andre arealbruksverdier			
Tema	Verdi	Konflikt	Vurdering av aktuelle tema i småkraftplanens kap. 2
Naturmangfold	Middels	Middels negativ	B2. Man skal være svært restriktiv med å gi tillatelse til tiltak dersom det er i fare for at rødlistede arter i kategorien nær truet (NT) blir skadelidende.
			B5. Ved registrering av bekkekløfter av middels verdi skal en være svært restriktiv med å tillate utbygging.
			B10. I vassdrag med deltaområder og flommarkskog (gråor-heggeskog) av stor og middels verdi, skal en være svært restriktiv med å tillate magasinering og regulering av vann, eller andre tiltak som kan redusere erosjons- og sedimenttassjonsprosessene i elva.
Reindrift	Middels	Liten negativ	E4. I øvrige områder for reindrift av middels verdi skal man være varsomme med å tillate utbygging av små vannkraftverk.
Landskap	Middels	Liten negativ	F2. I landskap av stor verdi skal man være varsomme med å tillate utbygging.
Andre tematiske retningslinjer i småkraftplanen	Ingen/liten	Ingen/liten	Ingen aktuelle retningslinjer
Samlet vurdering av konsekvenser for miljø og andre arealbruksverdier	Middels	Middels	Blakkåga kraftverk tilhører småkraftplanens prioriteringsnivå: Prioriterte med strenge betingelser For dette prioriteringsnivået kan utbyggingen tillates dersom avbøtende tiltak opprettholder viktige miljøverdier på dagens nivå, og at det er dokumentert at utbyggingen har stor samfunnsnytte.
Vurdering av positive samfunnsvirkninger			
Positive samfunns-virkninger	Fylkesrådet vurderer at Blakkåga kraftverk er middels samfunnsnyttig. Blakkåga kraftverk vil bidra med ny fornybar energi tilsvarende 28 GWh.		
Konklusjon			
Fylkesrådet vil fraråde NVE å gi tillatelse til Blakkåga kraftverk slik det er omsøkt. Fylkesrådet ser at tiltaket vil få negative konsekvenser for bekkeløft av middels verdi og deltaområde av lokal høy verdi. Det er usikkert i hvor stor grad tiltaket vil gi negative konsekvenser for deltaområdet, men på bakgrunn av lokalitetens biologiske mangfold stiller fylkesrådet seg kritisk. I tillegg kan tiltaket medføre negative konsekvenser for reindrift. Området er også en viktig innfallsport til nasjonalparken og konsekvensene av utbygging kan påvirke friluftslivet og landskapet negativt.			
Dersom NVE likevel gir konsesjon til Blakkåga kraftverk, forutsetter fylkesrådet at det settes konsesjonsvilkår som gjør at tiltaket ikke vil medføre negative konsekvenser for bekkeløft, deltaområde og reindrift. Tiltaket må også så langt som mulig tilpasses friluftinteressene og landskapet i området.			